

Quickscan Flora- en faunawet voor herontwikkeling van woningen en een school in Wolvega

Quickscan Flora- en faunawet voor herontwikkeling van woningen en een school in Wolvega

Status

Definitief

Datum

15 september 2016

Handtekening

Matthijs Bokje

Inhoud

1 Inleiding	5	
1.1	Aanleiding en doel	5
1.2	Wettelijk kader	5
1.3	Onderzoeksmethode	5
1.4	Ligging en beschrijving plangebied	6
1.5	Planbeschrijving	7
2 Resultaten en effecten	9	
2.1	Matig- en zwaar beschermde soorten	9
2.1.1	Flora	9
2.1.2	Vogels	9
2.1.3	Vleermuizen	11
2.1.4	Grondgebonden zoogdieren	12
2.1.5	Reptielen, amfibieën en vissen	14
2.1.6	Insecten en ongewervelden	14
2.2	Licht beschermde soorten	14
3 Conclusie	15	
3.1	Conclusie beschermde soorten	15

3.2	Benodigde vervolgstappen	15
<hr/>		
4	Literatuur en bronnen	17
<hr/>		
B 1	Bijlage: Flora- en faunawet	19
<hr/>		
	Flora- en faunawet	20
<hr/>		
	Wetsartikelen	20
<hr/>		
	Beschermingscategorieën	20
<hr/>		
	Toetsingskader Flora- en faunawet	21
<hr/>		
	Rode lijsten	23
<hr/>		

1 | Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Voor de gemeente Weststellingwerf ontwikkelt Ordito een bestemmingsplan voor de Sickengastraat en Willem Lodwijkstraat in Wolvega. Een bestaand woongebied en oude school worden gesloopt. Hiervoor in de plaats komen 28 grondgebonden woningen.

Ordito heeft Buro Bakker gevraagd om aan de hand van een verkennend onderzoek te beoordelen of de geplande werkzaamheden negatieve effecten kunnen hebben op beschermde soorten flora en fauna van de Flora- en faunawet.

Deze quickscan geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde flora en fauna kunnen in het plangebied en omgeving voorkomen?
- Kunnen de geplande werkzaamheden negatieve effecten hebben op beschermde flora en fauna?
- Zo ja, welke effecten kunnen optreden en welke maatregelen zijn dan nodig om deze negatieve effecten te voorkomen?
- Indien schade niet volledig is te vermijden, welke vervolgstappen zijn dan aan de orde?

1.2 Wettelijk kader

Voor deze quickscan is de Flora- en faunawet relevant. De Flora- en faunawet regelt de bescherming een aantal veelal zeldzame en kwetsbare planten- en diersoorten. Met de Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. De Flora- en faunawet vormt dan ook het toetsingskader voor deze quickscan. De Flora- en faunawet is overal in Nederland van toepassing, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten.

De Flora- en faunawet hanteert drie verschillende beschermingsniveaus gehanteerd: een lichte, een matige en een zware bescherming. Voor soorten met een lichte bescherming geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Bij matig en zwaar beschermde soorten zijn mitigerende (schadebeperkende) maatregelen van toepassing als effecten van de gewenste ontwikkeling niet uitgesloten kunnen worden. Dit betekent dat het ontwerp, planning en/of uitvoering zodanig afgestemd dienen te worden op de aanwezige beschermde soorten, zodat de functionaliteit van de verblijfplaats van deze soorten behouden blijft. Een ontheffingsprocedure treedt in werking als, ondanks het treffen van mitigerende maatregelen, overtredingen van de verbodsbepalingen niet zijn te vermijden.

Een nadere toelichting op de Flora- en faunawet is te vinden in Bijlage 1.

1.3 Onderzoeksmethode

Voor het bepalen van de mogelijke effecten van de geplande werkzaamheden is het noodzakelijk te weten welke beschermde soorten aanwezig zijn en kunnen zijn, in en in de omgeving van het plangebied. Hiervoor is bronnenonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek bestaat uit het raadplegen van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFB) en vrij beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten flora en fauna. Hiervoor zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie ook hoofdstuk 4).

Veldonderzoek

Op 23 augustus 2016 is een verkenning in het plangebied en de directe omgeving (onderzoeksgebied) uitgevoerd door een ecooloog. Tijdens dit veldbezoek is een beoordeling gemaakt van de woningen en de school in Wolvega als geschikt leefgebied voor beschermde flora en fauna. Tevens zijn de waargenomen beschermde soorten genoteerd.

1.4 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen aan de Sickengastraat en Willem Lodewijkstraat in Wolvega, in de provincie Friesland (zie figuur 1).

Figuur 1 De ligging van het plangebied. (Bron: Google Earth Pro).

School

Het schoolgebouw is niet meer in gebruik. Het is een U-vormig gebouw met een pleintje in het midden. De school is in 1960 gebouwd. Om het gebouw heen bevindt zich kort gemaaid Engels raaigras met een ligusterhaag die het terrein afscheidt van de weg. Aan de achterzijde van de school is het terrein voornamelijk begroeid met klimop en deels overwoekerd met gecultiveerde soorten.

Woningen

De woningen zijn nog bewoond. Het zijn twee-onder-een-kap woningen met aan de voor- en achterzijde een tuin. Schuin achter elk woningcomplex staat een laag schuurtje. De tuintjes die de woningen omringen zijn vrij klein en de meeste tuinen zijn rijk begroeid met gecultiveerde planten.

Figuur 2 *Impressie van het schoolgebouw*

Figuur 3 *Impressie van de woningen.*

1.5 Planbeschrijving

Het plangebied wordt herontwikkeld. De school en woningen worden gesloopt. Hiervoor in de plaats komen 28 grondgebonden woningen. In deze quickscan wordt er van uit gegaan dat voor de herontwikkeling ook alle bomen worden gekapt en dat vegetatie wordt verwijderd.

2 | Resultaten en effecten

Dit hoofdstuk beschrijft het (mogelijke) voorkomen van beschermde flora en fauna. Per soortgroep zijn de effecten beschreven en getoetst aan de Flora- en faunawet. Vervolgens zijn de eventuele vervolgstappen aangegeven. In dit hoofdstuk is een onderscheid gemaakt in matig en zwaar beschermde soorten (§ 2.1) en licht beschermde soorten (§ 2.2).

2.1 Matig- en zwaar beschermde soorten

2.1.1 Flora

Aanwezige beschermde soorten

In het plangebied zijn geen geschikte groeiomstandigheden voor matig- en zwaar beschermde flora. Gunstige omstandigheden ontbreken voor beschermde planten, omdat een deel bestaat uit gemaaid gras en een deel uit tuinen. Hierdoor is het plangebied te intensief beheerd en te voedselrijk voor matige en zwaar beschermd soorten. Beschermde flora vereist een relatief voedselarme bodem en intensief beheerde omstandigheden. Muurflora werd niet aangetroffen in het plangebied.

Effecten en vervolg

Vanwege het ontbreken van geschikte groeiplaatsen, zijn effecten uitgesloten en vervolgstappen voor beschermde flora zijn niet aan de orde.

2.1.2 Vogels

Voor een aantal vogelsoorten geldt dat zij hun nestplaatsen en/of hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik hebben. Deze nesten vallen jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 11 van de Flora- en faunawet. De broedvogels en hun nesten die niet jaarrond zijn beschermd, zijn alleen gedurende het broedseizoen beschermd.

Aanwezige beschermde soorten

Jaarrond beschermde nesten

In de bebouwing zijn meerdere potentieel geschikte nestplaatsen voor de gierzwaluw en huismus. Het voorkomen van de gierzwaluw en de huismus is bekend in de omgeving van Wolvega (NDFF, 2016).

School

Het schoolgebouw is geschikt als verblijfplaats voor de gierzwaluw en huismus. De dakpannen van het gebouw liggen soms scheef en er ontbreken enkele pannen, wat toegang voor de gierzwaluw tot onder de dakpannen goed mogelijk maakt. Dit geldt met name voor de gevelpannen. Tijdens het veldbezoek is op één van de gevels onder een loszittende dakpan bovendien een meststreep aangekomen (fig. 4). Dergelijke meststrepen zijn typerend voor nesten van gierzwaluwen.

De scheefliggende en her en der ontbrekende dakpannen maken de bebouwing tevens geschikt voor nestplaatsen van huismus. Huismussen kunnen bovendien via de dakgoot ruimtes onder de eerste horizontale rijen pannen bereiken.

Woningen

Ruimtes onder het dak van de woningen zijn geschikt als nestlocatie voor de huismus. De dakpannen sluiten niet overal strak op elkaar aan. Huismussen kunnen bovendien via de dakgoot ruimtes onder de eerste horizontale rijen pannen bereiken. Voor gierzwaluwen is op een aantal plekken toegang tot ruimtes onder het dak via gevelpannen. Ook de dakpannen van de schuurtjes achter de

woning zitten veelal los of ontbreken. De schuurtjes zijn te laag voor een verblijfplaats van de gierzwaluw.

Figuur 4 Ruimte onder de dakpannen voor verblijfplaats gierzwaluw van het schoolgebouw met een mestspoor.

Algemeen beschermde nesten

Het plangebied en de omgeving vormen een geschikte plek voor een gering aantal soorten algemene broedvogels om tot broeden te komen. De bebouwing biedt een geschikte broedplaats voor soorten als spreeuw, witte kwikstaart en zwarte roodstaart. Struiken en bomen binnen het plangebied bieden een geschikte broedplaats voor soorten als houtduif, merel, heggemus en winterkoning.

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde soorten

De sloop leidt mogelijk tot negatieve effecten op de huismus en de gierzwaluw. Indien nesten in de bebouwing aanwezig zijn zullen deze namelijk verloren gaan.

Om uitsluitel te verkrijgen over de aanwezigheid moet nader onderzoek worden uitgevoerd. Het nader onderzoek moet plaatsvinden conform de soortenstandaard van de gierzwaluw en de huismus om juridische houdbaarheid te garanderen. Voor de gierzwaluw houdt dit in dat er drie rondes tussen 1 juni en 15 juli moeten plaatsvinden met tussen de bezoeken minimaal 10 dagen. Voor de huismus moeten er twee rondes tussen 1 april en 15 mei moeten plaatsvinden, tevens met een tussentijd van minimaal 10 dagen.

Het aantonen van aanwezigheid alleen is niet voldoende. Bij het nader onderzoek dient ook nauwkeurig te worden vastgelegd hoeveel nesten er zijn en waar deze zich bevinden. Dit is noodzakelijk om ontheffing te kunnen verkrijgen. Een ontheffing is alleen nodig als ook daadwerkelijk nesten van huismussen en/of gierzwaluwen worden aangetroffen. Onderdeel van het aanvragen van een ontheffing is het opstellen van een projectplan en het uitwerken van compenserende en mitigerende maatregelen.

Algemene broedvogels

Voor de aanwezige broedvogels geldt dat wanneer de geplande werkzaamheden tijdens het broedseizoen uitgevoerd worden, de broedvogels worden verstoord en hun nesten kunnen worden aangetast. Dit betreft zowel de vogels die in het plangebied zelf broeden als de broedvogels die zich in de omgeving binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden. Volgens de Flora- en faunawet is het niet toegestaan broedende vogels en hun nesten te vernielen dan wel te verstoren. Overtreding van de Flora- en faunawet is te voorkomen door het nemen van mitigerende maatregelen. De volgende mitigerende maatregelen kunnen worden toegepast:

- De werkzaamheden dienen bij voorkeur buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt voor de aangetroffen of verwachte soorten globaal van half maart tot half juli.

- Indien werkzaamheden niet buiten het broedseizoen kunnen worden uitgevoerd, dan dient verstoring worden voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door ruim voorafgaand aan het broedseizoen het gebied ongeschikt te maken voor broedvogels.

2.1.3 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

In de gebouwen zijn diverse potenties voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Het voorkomen van meerdere vleermuissoorten is bekend in de omgeving Wolvega (NDFF, 2016).

School

Er zijn in het gebouw veel open stootvoegen en kieren aanwezig en met name onder de gevelpannen kunnen vleermuizen de spouwmuren en ruimtes onder het dak bereiken (fig. 5). Ook sluit de dakgoot niet aan op de gevel waardoor er een ruimte is waardoor vleermuizen de spouwmuren kunnen bereiken (fig. 6).

Woningen

Bij de woningen bieden met name de gevelpannen/gevelbetimmering toegang voor vleermuizen (fig. 7). De dieren kunnen hierdoor eenvoudig ruimtes onder het dak en in de spouwmuur bereiken.

Figuur 5 Toegang voor vleermuizen onder gevelpan van het schoolgebouw.

Figuur 6 Ruimte tussen de dakgoot en de muur van het schoolgebouw.

Figuur 7 Ruimte tussen de dakrand en de muur aan de kopse kant van een woning.

Essentiele vliegroutes

Essentiele vliegroutes, die verblijfplaatsen en foerageergebied verbinden, zijn niet aanwezig. Essentiele vliegroutes bestaan uit lijnvormige structuren, zoals bomenrijen en watergangen. Deze lijnvormige structuren zijn aanwezig in het onderzoeksgebied, echter zijn deze vliegroutes niet essentieel. De bebouwing buiten het plangebied zijn voldoende om eventuele verblijfplaatsen en foerageergebieden te verbinden.

Essentieel foerageergebied

In het onderzoeksgebied ontbreekt belangrijk foerageergebied, ook omdat het onderzoeksgebied deel uitmaakt van een veel groter gebied waarin geschikt foerageergebied in ruime mate aanwezig is.

Effecten en vervolg

Met de sloop van de bebouwing kunnen zwaar beschermde verblijfplaatsen van vleermuizen worden vernietigd. Om uitsluitel te verkrijgen over de aanwezigheid van verblijfplaatsen is een nader onderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek zal plaatsvinden conform het vleermuisprotocol 2013 om juridische houdbaarheid te garanderen. Dit houdt in dat er vier bezoeken plaatsvinden in de periode tussen mei en september met het laatste bezoek in september. Om een goed beeld te verkrijgen van de verschillende typen verblijfplaatsen die vleermuizen hebben moeten alle vier de bezoeken worden uitgevoerd. Alleen zo kan een eventueel noodzakelijke ontheffing worden verkregen. Een ontheffing is nodig als verblijfplaatsen worden aangetroffen.

2.1.4 Grondgebonden zoogdieren

Aanwezige beschermde soorten

School

In de omgeving van Wolvega is het voorkomen van de matig zwaar beschermde steenmarter bekend (NDFF,2016). In het schoolgebouw zijn meerdere gaten aanwezig die een steenmarter toegang tot het gebouw kunnen bieden. De gaten zijn redelijk groot en zitten vrij laag. Om een verblijf van de steenmarter uit te sluiten is er een eenmalige inpandige inspectie nodig. Overige zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren komen niet voor in de omgeving (NDFF, 2016) en zijn aan de hand van biotoopeigenschappen uit te sluiten.

Woningen

In de woningen zijn geen gaten aanwezig die een steenmarter toegang kunnen bieden. Overige zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren komen niet voor in de omgeving (NDFF,2016) en er ontbreekt geschikt biotoop.

Figuur 8 Een gat groot genoeg voor de toegang van een steenmarter.

Effecten en vervolg

De geplande werkzaamheden leiden mogelijk tot negatieve effecten op grondgebonden zoogdieren. Middels een eenmalige inplanting controle van de school op de aanwezigheid van steenmarter wordt bepaald of er vervolgstappen aan de orde zijn. Vervolgstappen met betrekking tot de steenmarter bestaan uit het treffen van mitigerende maatregelen. Een ontheffingsaanvraag is dan niet nodig.

2.1.5 Reptielen, amfibieën en vissen

De aanwezigheid van (beschermde) reptielen, amfibieën en vissen kan op voorhand worden uitgesloten. Reptielen komen niet in de regio voor (NDFF, 2016). Voor amfibieën en vissen ontbreekt geschikt leefgebied.

Effecten en vervolg

Vanwege het ontbreken van waarnemingen en geschikte omstandigheden, zijn effecten uitgesloten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

2.1.6 Insecten en ongewervelden

Aanwezige beschermde soorten

De aanwezigheid van beschermde insecten en ongewervelden kan op voorhand worden uitgesloten. Er ontbreekt geschikt biotoop.

Effecten en vervolg

Effecten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

2.2 Licht beschermde soorten

Aanwezige beschermde soorten

In het plangebied en omgeving is geschikte habitat aanwezig voor een aantal licht beschermde soorten. Het betreft de volgende soorten: egel, bosmuis, mol en huisspitsmuis.

Effecten en vervolg

De negatieve effecten op licht beschermde planten en dieren zullen niet leiden tot het vernietigen van hele populaties en de meeste soorten zullen in staat zijn uit te wijken naar de omgeving.

Voor de licht beschermde soorten geldt een algehele vrijstelling. Eventuele schade aan soorten, waarvoor een vrijstelling geldt, hoeft niet te worden gecompenseerd. Wel is op deze soorten is de zorgplicht van kracht (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht houdt in dat schade aan wilde planten en dieren zoveel, als redelijker wijs mogelijk is, wordt voorkomen.

Een veelgebruikte invulling van deze zorgplicht bestaat uit het ongeschikt maken van het plangebied voor dieren, door ruim voorafgaand aan de werkzaamheden (en broedseizoen) de vegetatie kort te maaien. Op deze manier verdwijnt de dekking voor kleine dieren waardoor ze het plangebied zullen gaan verlaten.

3 | Conclusie

3.1 Conclusie beschermde soorten

Op basis van de quickscan kan met betrekking tot de aanwezigheid van beschermde flora en fauna het volgende worden geconcludeerd:

- Het schoolgebouw en de woningen bieden mogelijk nestgelegenheid aan de gierwaluw en huismus.
- Het schoolgebouw en de woningen zijn potentieel geschikt als verblijfplaats van zwaar beschermde vleermuizen.
- Geschikt broedbiotoop van vogels is aanwezig. Voor broedvogels is geen ontheffing mogelijk en schade aan broedvogels dient dan ook altijd te worden voorkomen (zie verder paragraaf 3.2).
- In het schoolgebouw zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van de matig zwaar beschermde steenmarter.
- In en rond het plangebied komen een aantal licht beschermde soorten voor. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is voor deze soorten niet nodig. De algemene zorgplicht (zie Bijlage I) is wel van kracht.

Indien andere werkzaamheden dan die zijn genoemd in paragraaf 1.5 gaan plaatsvinden, dienen ook deze ingrepen getoetst te worden aan de Flora- en faunawet. De conclusies kunnen dan afwijken van de bovenstaande conclusies.

3.2 Benodigde vervolgstappen

Gierwaluw en huismus

Om uitsluitel te verkrijgen over de aanwezigheid van nesten van gierwaluw en huismus is nader onderzoek conform de van toepassing zijnde soortenstandaards noodzakelijk:

- Voor de gierwaluw houdt dit in dat er drie rondes tussen 1 juni en 15 juli moeten plaatsvinden met tussen de bezoeken minimaal 10 dagen.
- Voor de huismus moeten er twee rondes tussen 1 april en 15 mei moeten plaatsvinden, tevens met een tussentijd van minimaal 10 dagen.

Indien nesten van huismus en/of gierwaluw worden aangetroffen is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Onderdeel van het aanvragen van een ontheffing is het opstellen van een projectplan en het uitwerken van compenserende en mitigerende maatregelen.

Vleermuizen

Om uitsluitel te verkrijgen over de aanwezigheid van verblijfplaatsen is een nader onderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek moet plaatsvinden conform het vleermuisprotocol 2013 om juridische houdbaarheid te garanderen. Dit houdt in dat er vier bezoeken plaatsvinden in de periode tussen mei en september met het laatste bezoek in september. Om een goed beeld te verkrijgen van de verschillende typen verblijfplaatsen die vleermuizen hebben moeten alle vier de bezoeken worden uitgevoerd.

Indien verblijfplaatsen worden aangetroffen is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Onderdeel van het aanvragen van een ontheffing is het opstellen van een projectplan en het uitwerken van compenserende en mitigerende maatregelen.

Algemene broedvogels

Geschikt broedbiotoop van vogels is aanwezig. Voor broedvogels is geen ontheffing mogelijk en schade aan broedvogels dient dan ook altijd te worden voorkomen. De geplande werkzaamheden dienen zoveel als mogelijk buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden. Het broedseizoen omvat globaal de periode van half maart tot en met half juli. Indien werken buiten het broedseizoen niet mogelijk is, kan ruim voorafgaand aan het broedseizoen gestart worden met de werkzaamheden en aaneengesloten worden doorgewerkt of moet het plangebied voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt worden gemaakt voor broedvogels.

Steenmarter

Het schoolgebouw moet eenmalig inpandig worden geïnspecteerd op sporen van de steenmarter. Indien verblijfplaatsen worden aangetroffen moeten mitigerende maatregelen worden genomen. Een ontheffing is dan niet nodig.

4 | Literatuur en bronnen

Flora

- Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra en T. Westra, 1985-1994. Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties deel 1 - 5. KNNV Uitgeverij / IVN.

Amfibieën en reptielen

- Creemers, R.C.M. en J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. Nationaal natuurhistorisch museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- www.ravon.nl

Zoogdieren

- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.

Vogels

- Bijlsma, R.G., F. Hustings en C.J. Camphuysen, 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij / KNNV Uitgeverij, Haarlem / Utrecht.
- DR-loket, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 - 2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Insecten

- Bos, E., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay en I. Wynhoff (De Vlinderstichting), 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Nederlandse vereniging voor libellenstudie (2008). Brachytron 11(2) Themanummer: actualisatie atlas, NVL.

Overig

- Google Earth Pro, 2016.
- Ministerie van EZ, 2013. Kaartenmachine beschermde natuurgebieden: www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx
- Ministerie van EZ, 2014: Soortenstandaard Huismus

- Ministerie van EZ, 2014: Soortenstandaard Gierzwaluw
- NDFF, 2016 (www.ndff.nl)

B 1 | Bijlage: Flora- en faunawet

Flora- en faunawet

Wetsartikelen

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Beschermingscategorieën

De Flora- en faunawet in samenhang met het Besluit en de Regeling beschermde dier- en plantensoorten biedt de mogelijkheid tot het verkrijgen van vrijstellingen en ontheffingen van die verboden, mits aan voorwaarden wordt voldaan. De volgende beschermingsregimes worden onderscheiden:

Licht beschermde soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling, mits bij ingrepen sprake is van de uitvoering van bepaalde werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Matig beschermde soorten. Dit betreft soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling of ontheffing wordt verleend. Voor deze soorten geldt een vrijstelling, als volgens een door de minister van LNV (thans EZ) goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Als niet volgens een gedragscode wordt gewerkt, zal voor deze soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Deze ontheffing wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten (de zogenaamde lichte toets).

Zwaar beschermde soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, alsmede soorten die voorkomen op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, alsmede de van nature binnen de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Een ontheffing met betrekking tot deze soorten wordt verleend als wordt voldaan aan drie criteria: 1) er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten; 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang; 3) er is geen andere bevredigende oplossing. Aan de alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zogenaamde uitgebreide toets.

Broedvogels Voor vogels, evenals voor diersoorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bepaalde soorten die bij AMvB zijn aangewezen, geldt ingevolge de Flora- en faunawet het zwaarste beschermingsregime. Dit beschermingsregime is aan de orde bij de ontheffingverlening. Werkzaamheden waarbij nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen worden beschadigd, vernield, uitge-

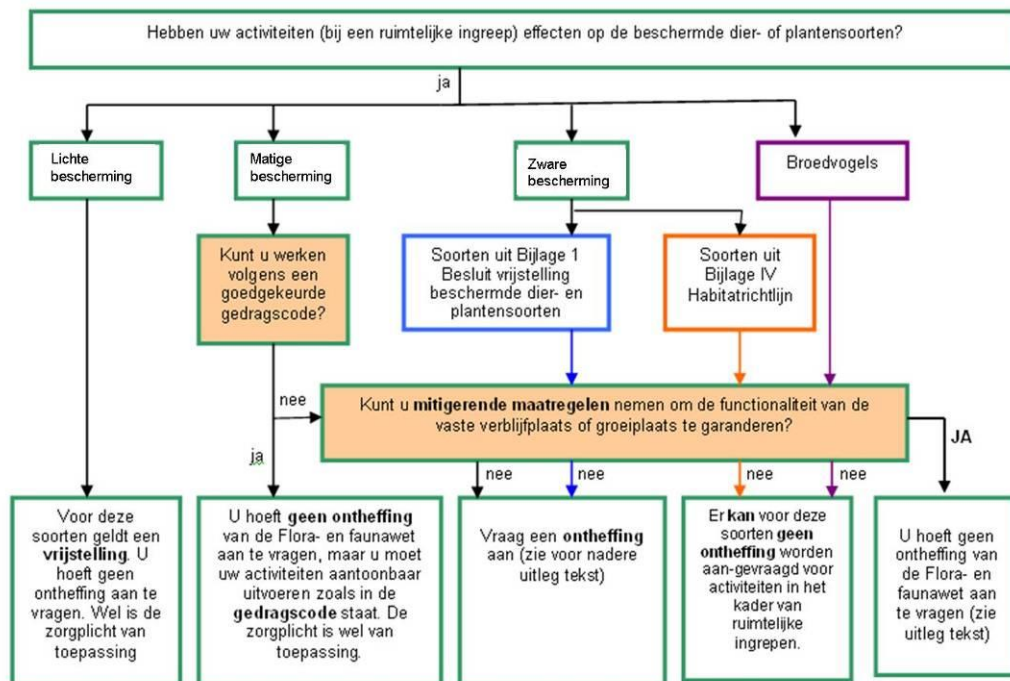

haald, weggenomen of verstoord, zijn op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet verboden. Voor veel vogels wordt aangenomen dat zij alleen tijdens het broedseizoen een nestplaats en/of een vaste rust- en verblijfplaats hebben en buiten deze periode niet. Om te voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met het verbod van artikel 11 van de Flora- en faunawet, dient in dat geval het broedseizoen te worden ontzien. Voor een kleine groep vogels geldt dat zij hun nestplaatsen en/of hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik (kunnen) hebben. Deze plaatsen vallen dan ook jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 11. De vogelsoorten waarvoor dit geldt, zijn door de Dienst Regelingen van het toenmalige Ministerie van LNV vermeld op de "Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep" van augustus 2009. Door het treffen van mitigerende maatregelen kan worden voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met de verbodsbepaling van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Indien aantasting of verstering van de nestplaats of de vaste rust- en verblijfplaats niet te voorkomen is, dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

Toetsingskader Flora- en faunawet

Stroomschema

Op 26 augustus 2009 is door het toenmalige ministerie van LNV een aangepast beoordelingschema voor de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen gepubliceerd (Ministerie van LNV, 2009). Centraal in deze beoordelingswijze staan de mitigerende maatregelen waarmee de functionele leefomgeving van beschermde planten en dieren behouden moet blijven. Pas als de effecten van de beoogde ruimtelijke ingrepen op beschermde soorten niet gemitigeerd kunnen worden, is er in het kader van de Flora- en faunawet sprake van een ontheffingsplicht. In het stroomschema in figuur A is de beoordelingswijze voor soorten met een verschillend beschermingsregime uitgewerkt.

Figuur A. Stroomschema van de werking van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen (op basis van: Ministerie van LNV, 2009).

Mitigatie als uitgangspunt

Als er bij de effectenbeoordeling van een activiteit is vastgesteld dat negatieve gevolgen op beschermde soorten kunnen optreden (dat wil zeggen: overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet), zijn vervolgstappen aan de orde. Met uitzondering van de licht beschermde soorten waarvoor een vrijstelling geldt, staat het treffen van mitigerende maatregelen hierbij steeds centraal. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkomen van negatieve gevolgen van een activiteit. Onder mitigatie valt bijvoorbeeld het aanpassen van de planning van de werkzaamheden op de aanwezigheid van beschermde soorten, het verplaatsen van dieren voorafgaand aan werkzaamheden of het aanbieden van alternatieve verblijf- en foerageerplekken.

De mitigerende maatregelen zijn voldoende als de functionaliteit van het leefgebied continu behouden blijft. Belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Het leefgebied omvat naast een voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats ook de foerageergebieden en de migratieroutes die nodig zijn om de verblijfplaats te gebruiken.
- Ook een tijdelijke achteruitgang als gevolg van de activiteit is niet toegestaan. De mitigatie moet dus al werken op het moment dat het negatieve effect van de activiteit optreedt.
- Over het succes van de mitigerende maatregel dient een hoge mate van zekerheid te bestaan. Deze zekerheid kan bijvoorbeeld verkregen worden door wetenschappelijk onderzoek of aantoonbare praktijkervaringen.

Procedures per beschermingscategorie

Uit figuur A blijkt dat er bij elke beschermingscategorie op een andere manier invulling gegeven kan worden aan de mitigatie van effecten.

Licht beschermde soorten. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Er geldt geen mitigatieverplichting. Wel is de zorgplicht van toepassing. Deze plicht houdt in dat iedereen bij al zijn handelen nadelige gevolgen voor alle in het wild levende dieren en planten zoveel mogelijk moet voorkomen. Het onnodig toebrengen van schade is niet toegestaan.

Matig beschermde soorten. Voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen kan bij matig beschermde soorten worden teruggegrepen op een goedgekeurde gedragscode (of eventueel zelf een gedragscode worden opgesteld). Gedragscodes worden opgesteld door sectoren (zoals waterschappen, gemeenten of de bouwsector) en ter goedkeuring voorgelegd aan Dienst Regelingen. Iedereen kan gebruik maken van deze gedragscodes voor zover de betreffende activiteit en het effect hiervan op beschermde soorten in de gedragscode zijn opgenomen. De situatiespecifieke uitwerking van de mitigatie moet dan worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Als er geen gedragscode beschikbaar is, geldt de werkwijze zoals bij zwaar beschermde soorten is beschreven.

Zwaar beschermde soorten. Het werken volgens een gedragscode is bij zwaar beschermde soorten niet toegestaan. De mitigerende maatregelen moeten in dit geval worden vastgelegd in een activiteitenplan. In de praktijk zullen de mitigerende maatregelen die in een activiteitenplan worden vastgelegd veel overeenkomst vertonen met een werkprotocol voor matig beschermde soorten. Een wezenlijk verschil is dat er geen goedkeuring van Dienst Regelingen aan een activiteitenplan ten grondslag ligt. Deze goedkeuring moet daarom nog worden aangevraagd in de vorm van een ontheffing.

Vogels. Voor broedvogels bestaat de mitigatie in de regel uit het ontzien van de broedtijd of het treffen van maatregelen om te voorkomen dat vogels in het projectgebied tot broeden komen. Voor soorten met een jaarrond beschermde nestplaats is daarnaast een omgevingscheck vereist. Hierbij moet worden vastgesteld of de soort zelfstandig in de omgeving een vervangend nest kan vinden. Is dat niet het geval dan moet een alternatief nest worden aangeboden. Als ook dat niet mogelijk is, geldt er een ontheffingsplicht.

Ontheffingsplicht

Op het moment dat de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten met het uitvoeren van mitigerende maatregelen niet gegarandeerd kan worden, is er sprake van een ontheffingsplicht. De aanvraag voor een ontheffing, of bij een WABO-procedure voor een zogenaamde verklaring van geen bedenkingen, wordt door Dienst Regelingen op de volgende criteria beoordeeld:

1. De gunstige staat van instandhouding van de soort
2. Is er sprake van een wettelijk belang (niet voor matig beschermde soorten)
3. Is er een alternatieve oplossing (niet voor matig beschermde soorten).

Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (dit betreft een aantal van de zwaar beschermde soorten, waaronder alle vleermuizen) alsmede voor broedvogels geldt dat ruimtelijke ingrepen geen wettelijk belang zijn voor een ontheffing. Er dient sprake te zijn van een zwaarder belang, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid of andere grote redenen van openbaar belang. Als dit zwaardere belang niet aanwezig is, is voor deze soorten het uitvoeren van voldoende mitigerende maatregelen de enige manier om doorgang aan het initiatief te kunnen geven.

Rode lijsten

Soorten zijn opgenomen in Rode lijsten als ze worden bedreigd in hun voortbestaan. Deze lijsten omvatten verdwenen, ernstig bedreigde, bedreigde, kwetsbare en gevoelige planten en dieren in Nederland, verdeeld over achttien soortgroepen. Maatgevend voor plaatsing op deze lijst is mede de mate van afname van een soort in de afgelopen jaren. De Rode lijst biedt echter geen bescherming zoals de Flora- en faunawet dat doet. Voor het Ministerie van LNV zijn de Rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie streeft ernaar dat een volgende Rode lijst, die per soortgroep elke tien jaar verschijnt, kleiner zal zijn dan de huidige lijst. Hiertoe stimuleert het Ministerie dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode lijstsoorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties mag worden verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten (Ministerie van LNV, 2004). In de Rode lijst worden diverse categorieën onderscheiden:

- ernstig bedreigd: zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- bedreigd: sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
- kwetsbaar: matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- gevoelig: stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

Colofon

Opdrachtgever

Ordito

Contactpersoon

Ing. L. Meijers

Uitgevoerd door

Buro Bakker adviesburo voor ecologie

Weiersloop 9
Postbus 10034 | 9400 CA Assen
T 0592 - 313389 | info@burobakker.nl
www.burobakker.nl

Projectleiding

Drs. M.C. Salomons

Rapportage

Ing. M.W. Bokje en L. Oor

Veldwerk

Ing. M.W. Bokje en L. oor

© Buro Bakker adviesburo voor ecologie
Gebruik en overname van gegevens alleen
toegestaan met volledige bronvermelding.

Wijze van citeren

Buro Bakker (2016); Quicksan Flora- en faunawet voor
herontwikkeling van woningen en een school in Wolvega.
Rapport P16197, Assen.

Foto's: *Matthijs Bokje*